

Výročná správa 2005

**Priatelia
Zeme
CEPA**

„Mám obavy z konzumnej, výrobnospotrebnjej spoločnosti, ktorá okolo mňa bujnie ako zlá burina. Robím, čo môžem, aby som ochránil niekoľko skutočne ľudských hodnôt, ktoré sú neviditeľnou rukou trhu viditeľne ohrozené. Moje robenie spočíva prevažne v hovorení či písaní, čo považujem za neospravedliteľný nedostatok. Priatelia Zeme na rozdiel od mňa viac robia, ako rozprávajú. Odvážne podujatia, do ktorých sa púšťajú v dehumanizujúcej sa spoločnosti, zachraňujú človeka, a tým zachraňujú nádej. Nuž prečo by som nebol takým ľuďom nápomocný aspoň ako patrón, keď už nie ako ostrý náboj?“

Daniel Pastirčák,
kazateľ Cirkvi bratskej v Bratislave,
výtvarník a spisovateľ.
V marci 2005 sa stal patrónom
Priateľov Zeme-CEPA.

Smerom k udržateľnému rozvoju
Verejný záujem verzus verejné financie
Občan verzus korporácie

■ Program 1: Občan verzus korporácie

Tzv. liberalizáciu slovenskej ekonomiky často sprevádza socializácia škôd spôsobených nezodpovedným a neregulovaným správaním korporácií a privatizácia ziskov z takéhoto správania. V rámci tohto programu sa Priatelia Zeme-CEPA usilujú, aby pôsobenie korporácií podliehalo záväzným pravidlám, ktoré účinne zabraňujú deštrukcii prostredia, zamedzujú plytvanie verejnými zdrojmi a neohrozujú verejný záujem.

Zvýhodňovanie korporácií

V roku 2005 sme sa zamerali na sledovanie zvrátených investičných stimulov, ktorými štát zvýhodňuje zahraničné spoločnosti na úkor domácich podnikateľov. Keďže štátne inštitúcie väčšinou odmietali zverejňovať nevýhodné zmluvy, ktoré uzavreli so súkromnými firmami, viedli sme s nimi viacero súdnych sporov, väčšinou úspešne. Prinútili sme tak napríklad Ministerstvo hospodárstva SR,

■ Konferencia k odstavovaniu JE-V1, Jaslovské Bohunice

aby zverejnilo časť utajovaných zmlúv s PSA Peugeot-Citroën a KIA-Hyundai. Vzbudilo to záujem médií aj verejnosti o tento závažný problém. S partnermi v Čechách a Maďarsku sme otvorili diskusiu o potrebe koordinovať tento druh aktivít v rámci strednej Európy. Okrem toho sme začali pripravovať metodiku na posudzovanie ekonomických a spoločenských efektov pôsobenia zvýhodňovaných nadnárodných spoločností na Slovensku a pracovali sme na porovnávacej štúdii o zvýhodňovaní zahraničných korporácií a štátnej podpore pre domácich malých a stredných podnikateľov. V spolupráci s medzinárodnými partnermi sme podali úspešný podnet na Európsku komisiu proti skrytej štátnej pomoci pri likvidácii jadrových zariadení, podložený rozsiahlou analytickou prácou.

Privatizácia verejných služieb

Naším cieľom je zachovať verejnú kontrolu nad prevádzkou verejných služieb. V roku 2005 sme pripravili odporúčania pre Európsku komisiu a vlády členských štátov EÚ, ako zabezpečiť verejný záujem, predchádzať zneužívaniu fondov EÚ na netransparentnú privatizáciu verejných služieb a zabrániť „tunelovaniu“ verejných fondov na tvorbu súkromného zisku. Východiskom pre návrh odporúčaní sa stala štúdia Priateľov Zeme-CEPA o privatizácii vodárenských služieb v Trenčíne súkromnou spoločnosťou, v ktorej má účasť francúzsky nadnárodný gigant Suez-Lyonnaise des Eaux. Súdnou cestou sme presadili zverejnenie nevýhodnej zmluvy medzi mestom a firmou, čo bolo dôležité najmä v situácii, keď narastal tlak na privatizáciu. Pripravili sme aj projekt pre akcionárov a manažmenty našich vodárenských spoločností, ktorý sprostredkuje pozitívne skúsenosti samospráv v zahraničí so správou vodárenských služieb bez ich privatizácie.

Dôchodková reforma

V apríli 2005 sme v spolupráci so Združením sociálnej sebaobsluhy spustili informačnú kampaň s cieľom konfrontovať propagandu Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR a súkromných dôchodkových spoločností s kritickými faktami o tzv. dôchodkovej reforme. Cieľom kampane bolo vyvrátiť hlavné argumenty v prospech privatizácie dôchodkového zabezpečenia, demaskovať jej skutočné dôvody a upozorniť na jej pravdepodobné riziká. Vzhľadom na to, že k problematike dôchodkovej reformy na Slovensku sa prakticky neuskutočnila nijaká verejná diskusia, zriadili sme na túto závažnú tému špecializovanú webovú stránku a záujmom o podrobnejšie informácie sme poskytovali bezplatné konzultácie.

Lokálne konflikty

Aj v roku 2005 sme podporovali snahy o ochranu ľudských, environmentálnych a majetkových práv občanov, ktorí boli ohrození pôsobením súkromných firiem. V prípadoch, ktoré sme považovali za dôležité, poskytli sme miestnym skupinám konzultácie, sprostredkovali im právnu pomoc, prípadne sme pre nich vypracovali analytické materiály a argumentáciu. Napríklad, v prípade rozširovania drevospracujúcej prevádzky firmy Kronospan v Prešove, ktorá sa uchádzala o úver Európskej banky pre obnovu a rozvoj, sme v mene skupiny občanov sprostredkovali vyslanie experta banky do Prešova a iniciovali sme rokovania medzi investorom a touto skupinou. Po vyhodnotení situácie manažment banky vrátil projekt na opätovné schválenie do Rady výkonných riaditeľov.

■ Program 2: Verejný záujem verzus verejné financie

Podľa názoru Priateľov Zeme-CEPA existuje zmysluplná, spravodlivá a zároveň ekonomicky výhodná alternatíva dlhodobu neudržateľného ekonomického programu vlády. Jej presadenie závisí od toho, či sa podarí medzi priority zahrnúť zdravé životné prostredie a kvalitu života, premietnuť ich do reálnej politiky a zabezpečiť, aby sa verejné financie využívali v súlade s týmito prioritami. O to sa usilujeme v tomto programe.

Fondy Európskej Únie

V roku 2005 sme pokračovali v koordinácii práce nezávislého monitorovacieho tímu pre fondy EÚ. Dokumentovali sme kvalitu rozhodovania štátnej správy a zastupovali sme záujmy tretieho sektora vo dvoch monitorovacích výboroch. Verejnosti sme poskytovali bezplatný informačný servis a občanom a organizáciám, ktorých sa dotýkajú diskutabilné rozhodnutia, sme zabezpečili poradenstvo, v prípade potreby sprostredkovali aj právnu pomoc. Hlavnú pozornosť sme však venovali koordinácii účasti mimovládnych organizácií na príprave programov, podľa ktorých sa budú fondy EÚ čerpať v rokoch 2007 – 2013. Po viacerých márných pokusoch presadiť transparentný a férový postup štátnych orgánov sme v decembri 2005 iniciovali kolektívny bojkot programovacieho procesu. Táto bezprecedentná odpoveď našej občianskej verejnosti na fakt, že vláda ignoruje princíp partnerstva, vzbudila pozornosť Európskej komisie, záujem médií a napokon aj tlak verejnosti. Hrozba, že celý proces stratí legiti-

■ Diskusia MVO o bojkote programovania fondov EU na r.2007 – 2013

mitu, prinútil vládu, aby prisľúbila, že niektoré dôležité požiadavky mimovládnych organizácií zapracuje do návrhov programovacích dokumentov (napríklad možnosť čerpať štrukturálne fondy na rozvoj verejnej dopravy, budovanie kapacít mimovládnych organizácií, atď.). Keďže celý proces nebol v čase uzávierky výročnej správy ukončený, táto iniciatíva bude pokračovať aj v roku 2006.

■ *Príprava stratégie pre rozvoj Rómskej iniciatívy v Banskobystrickom kraji*

Medzinárodné finančné inštitúcie

Slovensko si aj po vstupe do EÚ požičiava prostriedky od medzinárodných finančných inštitúcií. Ide o Európsku banku pre obnovu a rozvoj (EBRD), Európsku investičnú banku (EIB) a Svetovú banku (SB). Tieto inštitúcie sa – napriek svojmu veľkému vplyvu – vymykajú účinnej verejnej kontrole a majú vážne nedostatky v oblasti transparentnosti. Priatelia Zeme-CEPA sa v rámci medzinárodných sietí snažia presadiť reformu ich politiky. Monitorujú operácie týchto bánk na Slovensku a snažia sa dosiahnuť, aby sa ich projekty a aktivity zladili s verejným záujmom. Osobitnú pozornosť sme v roku 2005 venovali využivaniu Medzinárodného fondu na podporu odstavenia jadrovej elektrárne V1 v Jaslovských Bohuniciach, ktorý spravuje EBRD. Zdĺhavým vymáhaním odtajnenia kontroverznej pôžičky EIB Slovenským železničiarom z roku 1999 sa nám podarilo na Slovensku ako v jedinej krajine dosiahnuť, že vláda zverejňuje na internete úverové zmluvy s EIB na verejné projekty.

■ *Protestná akcia pred sídlom EIB v Luxemburgu*

■ Program 3: Smerom k udržateľnému rozvoju

Pod pojmom udržateľný rozvoj chápeme najmä posilňovanie ekonomickej nezávislosti regiónov pri rešpektovaní ich prírodných limitov a spoločenských potrieb. V praxi to znamená citlivé a efektívne využívanie lokálnych zdrojov na uspokojovanie lokálnych potrieb, obmedzovanie závislosti na dovoze potravín, výrobkov a služieb, rozvoj zmysluplných pracovných príležitostí a diverzifikáciu ekonomických aktivít na vidieku. V tomto kontexte sa snažíme vytvárať podmienky na uplatňovanie alternatívnych prístupov vo vybraných sektoroch a oblastiach.

Regionálny rozvoj

V roku 2005 sme na požiadanie deviatich obcí v mikroregióne Nad Holeškou neďaleko jadrovej elektrárne Jaslovské Bohunice koordinovali tvorbu lokálnych programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja. Tri z nich schválili zastupiteľstvá v decembri, zvyšné budú schválené začiatkom budúceho

■ Pracovné stretnutie k projektu Poľana

roka. Umožnilo nám to, aby sme si otestovali riadenie procesu lokálneho plánovania podľa vlastnej metodiky a získali tak neoceniteľné skúsenosti, na ktoré nadviažeme v budúcnosti. Naším ďalším cieľovým regiónom, avšak veľmi odlišným z hľadiska prírodného, ekonomického aj sociálneho prostredia, bol mikroregión Severné Podpoľanie pri Banskej Bystrici. Pôvodne sme v ňom začali pripravovať koncepciu rozvoja vidieckeho cestovného ruchu, táto iniciatíva sa však rýchlo rozvinula do prípravy ambiciózneho rozvojového programu pre celú oblasť Poľany a okolia. Položili sme základy širokého partnerstva mimovládnych organizácií, štátnej správy, samospráv a malých podnikateľov s cieľom posilniť mieru sebestačnosti lokálnej ekonomiky, vy-

■ *Debatný krúžok s deťmi z osady Lešť*

tvoriť model ukážkového manažmentu hodnotného prostredia, aktivizovať lokálnych obyvateľov, začleniť sociálne vylúčených do rozvoja a posilniť identitu regiónu.

Dôležitou súčasťou našej práce v tomto regióne boli aktivity zamerané na podporu segregovanej rómskej osady Lešť (na pomedzí obcí Poniky a Dúbravica), v ktorej žije 90 obyvateľov. Podarilo sa nám nadviazať jedinečný vzťah s kľúčovými osobnosťami v osade a realizovať šesť projektov zameraných na rozvoj zručností detí a žien, na ktoré v nadchádzajúcom období nadviažu náročnejšie a dlhodobejšie iniciatívy. Priatelia Zeme-CEPA sa stali akýmiśi sprostredkovateľom komunikácie medzi Rómami a obcou. Okrem toho sme sa zúčastňovali na koordinácii tvorby koncepcie sociálnej a ekonomickej integrácie Rómov v Banskobystrickom kraji pre roky 2007 – 2013. Išlo o iniciatívu regionálnej kancelárie Úradu splnomocnenkyne vlády pre rómske komunity a jej cieľom je zefektívniť koordináciu činností zameraných na zlepšenie životných podmienok Rómov v kraji.

Energetika

Po dvojročnej príprave sa nám podarilo uzavrieť prvú fázu prác na pilotnom projekte využívania obnoviteľných zdrojov energie na vykurovanie 42 obecných budov v okolí Banskej Bystrice. Cieľom tohto investičného projektu v hodnote vyše 160 mil. Sk je nahradiť zastarané vykurovacie systémy v 17 kotolniach v 9 obciach modernými kotlami na báze drevnej biomasy. Popri finančných úsporách projekt prinesie samosprávam výrazné zníženie emisií skleníkových plynov do atmosféry. Palivo sa bude pripravovať lokálne z odpadového dreva v regióne, prevažne z obecných píl. V roku 2005 sa nám podarilo iniciovať vznik Združenia obcí Bioenergia Bystricko, ktorému sme spočiatku bezplatne

poskytovali kompletný servis a ktoré postupne prevzalo zodpovednosť za ďalšiu realizáciu projektu. Po zvládnutí procesu verejného obstarávania sa podarilo ukončiť ekonomické analýzy, technickú dokumentáciu, získať stavebné povolenia a v decembri 2005 podať žiadosť o podporu zo štrukturálnych fondov EÚ. V prípade poskytnutia podpory sa projekt rozbehne v septembri 2006. V roku 2005 sme v rámci medzinárodného konzorcia pripravili projekt Energy 4 Cohesion, v rámci ktorého pripravíme strednodobú energetickú koncepciu pre okres Veľký Krtíš. Projekt získal finančnú podporu Európskej komisie z programu Altener.

Poľnohospodárstvo

Od roku 2004 v obmedzenej miere rozvíjame aktivity zamerané na ekologizáciu konvenčného a rozvoj ekologického poľnohospodárstva, napríklad podmieňovaním dotácií uplatňovaním zásad dobrej farmárskej praxe. V roku 2005 sme koordinovali Agro-eko fórum, platformu 17 mimovládnych organizácií zaoberajúcich sa poľnohospodárstvom. Z tejto platformy sa postupne vyvinul rešpektovaný partner Ministerstva pôdohospodárstva SR v rozličných oficiálnych štruktúrach. Popri osvetovej činnosti sa Agro-eko fóru napríklad podarilo presadiť – hoci v oklieštenej podobe – Akčný plán rozvoja ekologického poľnohospodárstva na roky 2005 – 2010, zriadenie pracovnej skupiny pre ekologické poľnohospodárstvo pri Ministerstve pôdohospodárstva SR a podobne.

Doprava

V roku 2005 sme sa zamerali na sledovanie financovania dopravných projektov z verejných zdrojov, vrátane fondov EÚ a úverov od medzinárodných finančných inštitúcií. Podarilo sa nám presadiť aj niekoľko dôležitých podnetov do koncepčných materiálov schválených vládou.

Organizačná štruktúra Priateľov Zeme-CEPA

Členská základňa (stav k 31. 12. 2005)

Riadni členovia	20
Priaznivci + aktivisti	18
Odberatelja Aktualít	143

Personálne zloženie (2005)

Výkonný tím

Juraj Zamkovský
výkonný riaditeľ

Michaela Farkašová
vedúca kancelárie

Barbora Čerušáková
mediálna koordinátorka

Adrian Ondrovič
technik

Ján Tesár
účtovník

Sarah Huffman
korektorka a lektorka

Roman Havlíček
projektový koordinátor

Peter Mihók
projektový koordinátor

Darina Diošiová
projektová koordinátorka

Katka Lukáčová
projektová koordinátorka

Daniel Lešínský
projektový koordinátor

Správna rada

Štefan Jančo
predseda (Priatelia Zeme Slovensko)

Norbert Brázda
člen (Changenet)

Eva Kováčechová
členka (advokátka)

Martina Paulíková
členka (Združenie Slatinka)

Pavol Žilincík
člen (Via Iuris)

Rada patrónov

Zuzana Kusá
sociologička

Daniel Pastirčák
kazateľ, spisovateľ a výtvarník

Aleš Štesko
pedagóg

■ Zakladajúce stretnutie Priateľov Zeme-CEPA

Priemerný počet pracovníkov: zamestnanci – 1, SZČO – 10, stav pracovníkov k 31. 12. 05 – 11

Inštitucionálny rozvoj

Priatelia Zeme-CEPA pokračovali v roku 2005 v realizácii dlhodobejšieho programu posilňovania vnútorných kapacít. Rozsah aktivít, výška a štruktúra rozpočtu a veľkosť výkonného tímu Priateľov Zeme-CEPA už presiahli rámec, ktorý ešte dovoľuje klasické amatérske vedenie a prístup „od projektu k projektu“. Stav organizácie v roku 2005 a jej ambície si vyžiadali zmeny v manažmente, plánovaní a vnútorných vzťahoch, ktoré priniesli zvýšené zaťaženie personálu aj vyššie finančné náklady.

■ **Výročné stretnutie Európskych Priateľov Zeme, Tatranská Štrba**

stav financií či rezerv a zároveň citeľne skvalitniť finančné plánovanie. Zlepšila sa aj interná komunikácia, zaviedli sme systém pravidelného mesačného plánovania a dokumentáciu všetkých aktivít členov výkonného tímu v dvojtýždňových intervaloch. Pripravili sme stratégiu diverzifikácie zdrojov príjmov do budúcnosti s dôrazom na tvorbu vlastných účelovo neviazaných príjmov, ktoré nám umožnia aj v budúcnosti posilňovať kapacity organizácie.

V roku 2005 sme vytvorili dobré podmienky na rozvoj členskej základne. Naším cieľom nie je optické zvyšovanie počtu členov, ale budovanie kvalitnej bázy ľudí, ktorí sa nielenže zapájajú do činnosti, ale (a najmä) vstupujú do rozhodovania o nej. Predpokladom toho je dobrá informovanosť verejnosti a našich sympatizantov o tom, čo a prečo robíme.

S týmto zámerom vydávame dvojmesačník Aktuality Priateľov Zeme-CEPA, ktorý na konci decembra odoberalo 143 záujemcov. Kompletne sme aktualizovali internetovú stránku, ktorá po rekonštrukcii vykazuje trvalý rast počtu návštevníkov a stala sa stabilným komunikačným nástrojom s verejnosťou, médiami i partnerskými organizáciami, a tiež zdrojom aktivistov, ponúkajúcich rozličné bezplatné služby našej organizácii (www.priateliazeme.sk/cepa). V marci sme zriadili Radu patrónov, ktorej poslaním je posilniť dôveryhodnosť nášho združenia a poskytovať nezávislú spätnú väzbu našej činnosti. Členstvo v Rade patrónov je dobrovoľné a nehonorané.

■ **Kampaň „Nekrímme klimatických dinosaurov“**

Považujeme ich však nielen za potrebnú, ale aj za nevyhnutnú investíciu do budúcnosti organizácie.

Vďaka pomoci partnerskej organizácie CEPA (v novembri 2005 premenovanej na Via Iuris) sa nám podarilo výrazne zlepšiť finančný manažment a nahradiť pôvodný systém komplexným elektronickým systémom, ktorý nám umožňuje kedykoľvek podrobne analyzovať

■ **Prvé stretnutie s aktivistami na Ponickéj Hute**

Vďaka projektu Growing Together, financovaného medzinárodnými sieťami CEE Bankwatch a európskymi Priateľmi Zeme, ktorých sme súčasťou, sa profesionalizovala aj koordinácia asociácie Priatelia Zeme Slovensko. Zlepšila sa nielen naša komunikácia s brusselskou a amsterdamskou centrálou Priateľov Zeme a niektorými ich členskými organizáciami, ale aj spolupráca s našimi partnermi na Slovensku. Azda najvýraznejšie zmeny nastali v mediálnej práci. Po prijatí spoločnej komunikačnej stratégie a prijatí mediálnej koordinátorky Priateľov Zeme Slovensko sa zintenzívil komunikácia so žurnalistami a znásobili sa naše mediálne výstupy.

Příjmy v roku 2005

Položka	Příjem
Grantové příjmy	2 985 315 Sk
Příjem zo živnosti	23 620 Sk
Iné príjmy (koncert, vrátené preplatky, atď')	49 997 Sk
Členské príspevky	7 300 Sk
Dary	6 376 Sk
Úroky	14 412 Sk
Prevod z CEPA	1 810 000 Sk
Zostatok z 2004	300 Sk
SPOLU	4 897 320 Sk

Výdavky v roku 2005

Položka	Výdavky
Personálne náklady	1 768 700 Sk
Réžia	466 831 Sk
Cestovné náklady	116 510 Sk
Technické vybavenie	52 266 Sk
Služby	51 957 Sk
Podujatia	18 904 Sk
Členské do FoEI a FoEE	31 526 Sk
SPOLU	2 506 694 Sk

Hlavní donori v roku 2005

CS Mott Foundation	1 793 902 Sk
CEE Bankwatch Network	599 029 Sk
Friedrich Ebert Stiftung	195 271 Sk
Nadácia Ekopolis	135 600 Sk
Friends of the Earth Europe	56 318 Sk
Nadácia pre deti Slovenska	52 824 Sk
Úrad splnomocnenkyne vlády SR pre rómske komunity	50 000 Sk
Global Transparency Initiative	46 493 Sk
Ministerstvo kultúry SR	30 000 Sk
Komunitná nadácia Zdravé mesto Banská Bystrica	20 000 Sk

Výrok audítora:

„Podľa nášho názoru prezentujú finančné výkazy zo všetkých závažných hľadísk správne finančné postavenie občianskeho združenia Priatelia Zeme-CEPA k 31. 12. 2005.

Účtovná závierka poskytuje verný a pravdivý obraz o finančnej situácii v spoločnosti k 31. 12. 2005 a výsledkoch jej hospodárnia za rok, ktorý skončil k uvedenému dátumu.

Účtovná závierka je zostavená v súlade so slovenským zákonom o účtovníctve.“

Priatel'ia Zeme-CEPA sú obĉianske združenie, ktoré nadväzuje na ciele Centra pre podporu miestneho aktivizmu (CEPA). Vzniklo inštitucion

■ **Ponická Huta**

nalizáciou programu CEPA „Udržateľná ekonomika“, prebralo práva a záväzky vyplývajúce z realizácie tohto programu, pokračuje v ňom a ďalej ho rozvíja.

Združenie je neziskovou organizáciou so sídlom v Ponickej Hute. Jeho cieľom je chrániť prírodu a krajinu, presadzovať environmentálnu, sociálnu a ekonomickú spravodlivosť, rozvíjať demokraciu a otvorenú občiansku spoločnosť, podporovať vyvážený rozvoj regiónov a posilňovať

efektívnu účasť obĉanov na rozhodovaní o veciach verejného záujmu.

Priatel'ia Zeme-CEPA pôsobia na miestnej, regionálnej, národnej i medzinárodnej úrovni. Podporujú a aktivizujú obĉanov a ich skupiny, rozvíjanie zručností a schopností svojich členov a uskutočňujú osvetovú, publikačnú, konzultačnú, informačnú a vzdelávaciu činnosť.

Našími partnermi sú organizácie združené v sieťach:

Friends of the Earth International

Friends of the Earth Europe

Priatel'ia Zeme Slovensko

CEE Bankwatch Network

SF Team for Sustainable Future

IFIWatchNet

Agro-eko fórum

**Priatel'ia
Zeme
CEPA**

Priatel'ia Zeme-CEPA

Ponická Huta 65, 976 33 Poniky,
tel./fax: 048/ 419 37 18

pobočka: Komenského 21,
974 01 Banská Bystrica,
tel./fax: 048/ 412 38 59

email: cepa@priateliazeme.sk

web: www.priateliazeme.sk/cepa

číslo účtu: 262 609 8002/1100